

КИСЛЯК О.М.,
здобувач кафедри правоохоронної
та антикорупційної діяльності
(ПрАТ «ВНЗ «Міжрегіональна Академія
управління персоналом»)

УДК 343.133

DOI <https://doi.org/10.32842/2078-3736/2024.4.85>

ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ ПРОЦЕСУАЛЬНОГО СТАТУСУ СЛІДЧОГО У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ

У статті зауважено на необхідності спрощення системи відомчого контролю та прокурорського нагляду. Процесуальне керівництво насамперед, повинно бути спрямоване на охорону прокурором конституційних прав громадян, зокрема на забезпечення недоторканності особистості, а не на процесуальну маніпуляцію слідчими. Встановлено, що сьогодні важливе місце посідає створення слідчих-професіоналів, останнє переважно залежить від дії таких чинників: вихідного рівня обізнаності, з яким особа була призначена на посаду та набула кримінальної процесуальної компетенції слідчого, а також професійного рівня, який був набутий слідчим у результаті роботи, навчання.

Для цього, насамперед, необхідне покращення підготовки фахівців, шляхом професійного відбору та вдосконалення всієї системи навчання у закладах вищої освіти системи МВС України, підвищення кваліфікації самими слідчими та поліпшення безпосередньої їх роботи, підвищення рівня вимог до якості збору матеріалів, що мають доказове та інше значення у кримінальному провадженні, спадкоємність в роботі, нетерпимість до порушення законності та проявів безпринципності, неухильне виявлення, аналіз та обговорення всіх порушень, що допускаються у слідчій практиці.

Запропоновано створення «Національного бюро розслідувань» в рамках концептуалізації роботи органів правопорядку, яка об'єднає усі органи досудового розслідування із принциповою моделлю зовнішнього та внутрішнього управління; прийняття Закону України «Про правовий статус слідчих та органи досудового розслідування», в якому закріпити єдину систему органів досудового розслідування з чітким визначенням компетенцій кожного, а також регламентувати кримінальний процесуальний статус слідчих й державні гарантії щодо їх професійної діяльності.

Ключові слова: *слідчий, органи досудового розслідування, слідчі підрозділи, кримінальний процесуальний статус, повноваження.*

Kysliak O.M. Ways to improve the procedural status of the investigator in the criminal process

The article notes the need to simplify the system of departmental control and prosecutorial supervision. Procedural guidance, first of all, should be aimed at protecting the constitutional rights of citizens by the prosecutor, in particular, at ensuring the inviolability of the individual, and not at the procedural manipulation of investigators. It is established that today an important place is occupied by the creation of investigators-professionals, the latter mainly depends on the action of such factors: the initial level of awareness with which the person was appointed to the post and acquired the criminal procedural competence of the investigator, as well as the professional level that was acquired by the investigator as a result of work, study.



For this, first of all, it is necessary to improve the training of specialists, through professional selection and improvement of the entire system of education in higher education institutions of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine, advanced training by the investigators themselves and improvement of their direct work, increasing the level of requirements for the quality of material collection, having evidentiary and other significance in criminal proceedings, continuity in work, intolerance to violation of the rule of law and manifestations of unscrupulousness, strict identification, analysis and discussion of all violations allowed in investigative practice.

The creation of the “National Bureau of Investigations” is proposed within the framework of conceptualization of the work of law enforcement agencies, which will unite all pre-trial investigation bodies with a fundamental model of external and internal management; adoption of the Law of Ukraine “On the Legal Status of Investigators and Pre-trial Investigation Bodies,” in which to consolidate a unified system of pre-trial investigation bodies with a clear definition of the competencies of each, as well as regulate the criminal procedural status of investigators and state guarantees regarding their professional activities.

Key words: *investigator, pre-trial investigation bodies, investigative units, criminal procedural status, powers.*

Постановка проблеми. Сьогодні процесуальний статус слідчого у кримінального процесі є недосконалим, а законодавство, що регулює відповідне питання, часто колізійне та фрагментарне. Сучасний незадовільний стан безпеки в державі та високий рівень злочинності обумовлюють розширення кола завдань, що постають перед органами досудового розслідування, підвищення складності кримінальних проваджень, суттєву напруженість тощо. У зв'язку з наведеним, необхідно не лише чітко визначати сутність поняття кримінально-процесуального статусу слідчого, але й практично узгодити та законодавчо закріпити окремі його елементи – зокрема сферу компетенції, права та обов'язки, повноваження тощо. Тому питання удосконалення та оптимізації роботи органів досудового розслідування в Україні є своєчасним і актуальним.

Аналіз публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми. Питаннями удосконалення процесуального статусу слідчого у кримінальному процесі займалися такі науковці: І. В. Басиста, О. В. Баулін, Р. В. Войтюк, В. В. Гевко, І. В. Гловюк, І. М. Городецька, О. В. Капліна, О. О. Кіпер, Г. Р. Колесник, О. О. Лисецький, О. І. Литвинчук, Л. М. Лобойко, А. О. Ляш, М. А. Погорецький, М. С. Попович, О. С. Старенький, Л. Д. Удалова, С. І. Чернобаєв та інші.

Виклад основного матеріалу. Низка експертів, зокрема закордонних, визнають чинну редакцію Кримінального процесуального кодексу (КПК) України прогресивною, проте, поряд із цим висловлюють також думку, з якою ми погоджуємося, що процес імплементації має більше проблем, аніж процес підготовки та прийняття. Справа в певних традиціях, негнучкості державного апарату та нездатності системи до швидких і кардинальних перетворень, змін у світогляді правоохоронців тощо. Особливо гостро ця проблема проявила себе ще й тому, що у чинному КПК України наявна значна кількість прогалин та колізій, особливо щодо унормування процесуального порядку прийняття та виконання процесуальних рішень слідчого на стадії досудового розслідування.

Варто погодитися з Т. В. Корчевою з приводу того, що практична реалізація конституційних засад у кримінальному процесі можлива лише за усвідомлення кожною особою в ході кримінального провадження свого процесуального становища (статусу), яке саме надає можливість ефективно реалізувати свої процесуальні права і захищати процесуальні інтереси, виконуючи відповідну процесуальну функцію [1].

У контексті дослідження можливостей вдосконалення правового статусу слідчих органів і статусу слідчого, зокрема, О. І. Шевченко стверджує, що сьогодні відсутній загальний



закон про слідчого, де слідчий розглядався б лише як посадова особа (службова особа) відповідного органу та прирівнювався б до такої особи, адже його повноваження різко відмітні від загальних посад і відзначаються низкою відмінних ознак. На думку автора, такий закон дозволив би розробити єдиний підхід до статусу слідчого, його прав та обов'язків, чітко визначив би підстави притягнення слідчих до відповідальності, їх повноваження, соціальне забезпечення тощо [2, с. 181].

В. М. Тертишник вказує, що функцію процесуального контролю з боку начальника слідчого підрозділу (керівника органу досудового розслідування) слід скасувати, оскільки процесуальний контроль і нагляд за законністю під час провадження досудового слідства мають здійснювати особи, стосовно яких слідчий не перебуває в адміністративній чи іншій підлеглих. Адміністративна влада не повинна поєднуватися з функціями контролю або нагляду в одній особі. Реалізація загальної ідеї правової держави – розподіл влади на законодавчу, виконавчу й судову стосовно статусу слідчого вимагає відокремлення адміністративно-розпорядчих повноважень від функцій розслідування та прокурорського нагляду і процесуального контролю [3, с. 1051].

Дійсно, слідчі перебувають під подвійним контролем, зокрема, контролем керівника органу досудового розслідування і процесуальним управлінням прокурора. Як зауважують деякі автори, аналіз співвідношення повноважень слідчого із повноваженнями керівника органу досудового розслідування та прокурора призводить до логічного висновку, що слідчий, у першу чергу, відповідає за виконання вказівок і доручень вищезазначених осіб, аніж за своєчасне та якісне досудове розслідування [4]. Так само вважає і Б. Романюк, відстоюючи думку про те, що керівники слідчих підрозділів, якщо вони не прийняли справу до свого провадження, виконують суто адміністративно-управлінські повноваження. Надання їм права вимагати виконання підлеглими слідчими певних дій без встановлення відповідальності за їх правильність також є некоректним [5, с. 55].

Слід звернути увагу на необхідність спрощення системи відомчого контролю та прокурорського нагляду. Основною ознакою, яка відрізняє прокурорський нагляд від відомчого контролю є те, що останній містить елемент безпосереднього розпорядження й управління, якими виступають скасування правових актів, покладення обов'язку на органи досудового розслідування провести ту чи іншу дію, застосування санкцій, тощо [6, с. 100; 7, с. 192]. Такий елемент негативно відображається на діяльності слідчих та об'єктивності прийняття рішень. Завдання відомчого контролю та прокурорського нагляду однакове. Воно полягає у дотриманні законності, а отже дублюється. Крім того, на сьогодні помітна тенденція щодо розширення судового контролю. Це дозволяє вести мову про зменшення прокурорського нагляду на стадії досудового розслідування та повну чи часткову відмові від відомчого контролю на стадії пошуку і фіксації фактичних даних про протиправні діяння окремих осіб та груп.

Як вірно зазначає В. В. Пашковський та О. П. Кучинська чинний КПК України значно розширив обсяг повноважень прокурора щодо нагляду за додержанням законів при проведенні негласних слідчих (розшукових) дій (НСРД) порівняно з повноваженнями, передбаченими чинним Законом України від 18 лютого 1992 р. «Про оперативно-розшукову діяльність» (ст. 14). Тобто збільшується і відповідальність прокурора щодо дотримання законності під час проведення зазначених дій та використання їх результатів у кримінальному провадженні [8, с. 142].

Безумовно, що вказівки прокурора, є обов'язковими для виконання. Втім, процесуальне керівництво насамперед, повинно бути спрямована на охорону прокурором конституційних прав громадян, зокрема на забезпечення недоторканності особистості, а не на маніпуляцію слідчими з боку прокуратури, що відбувається нині. Як уже зазначалося, слідчі формально набувають статусу помічників прокурора. Необхідно законодавчо вирішити це питання та скасувати деякі повноваження прокурора щодо такого нагляду за діяльністю слідчих.

Натомість, О. О. Кіпер зазначає про відсутність в слідчого достатніх теоретичних знань і практичних умінь проводити конспіративні заходи [9, с. 128]. Проте, на наш погляд,



слідчі й так самостійно практично не проводять НСРД і в більшості випадків доручають їх проведення оперативним підрозділам або проводять їх спільно з ними. Водночас для врегулювання спірного питання в цій сфері вважаємо доцільним у КПК України чітко виокремити види негласних слідчих дій, які слідчий буде уповноважений самостійно проводити.

Побутує думка, що органи досудового розслідування конкурують між собою, а іноді й намагаються завадити один одному замість того, щоб ефективно співпрацювати, обмінюватися інформацією, проводити спільні операції. Особливо гостро ця ситуація відчутна у сфері боротьби з корупцією [10]. У цьому контексті, хотілося б зазначити, що правовий статус суб'єкта кримінального правопорушення має цілком самостійне кримінальне процесуальне значення у питаннях встановлення підслідності. Так, ст. 216 КПК України достатньо чітко розмежує підрозділ детективів та підрозділ внутрішнього контролю НАБУ. Відповідно, термін «службова особа НАБУ» об'єднує в собі представників обох цих підрозділів. Проте, згідно з абз. 4 п. 3 ч. 5 ст. 216 КПК, підрозділу внутрішнього контролю НАБУ підслідні службові злочини щодо всіх службових осіб НАБУ (крім керівництва). Таким чином, в тому випадку, якщо відповідний злочин буде вчинено самим детективом підрозділу внутрішнього контролю НАБУ, то цей же підрозділ і буде здійснювати досудове розслідування. Вбачається, що така ситуація не сприятиме об'єктивності кримінального провадження. Саме тому існує сенс внести зміни до абз. 4 п. 3 ч. 5 ст. 216 КПК.

Разом із цим, одним із важливих аспектів удосконалення процесуального статусу слідчих та в цілому органів досудового розслідування, є оптимізація їх системи для підвищення ефективності реалізації завдань кримінального провадження. Про напрями усунення слідчих помилок зазначала й І. В. Басиста, яка одним із виходів із негативної ситуації вважала залучення курсантів до чергувань у слідчо-оперативних групах [11, с. 385].

У свою чергу, звернемо увагу на те, що ст. 93 КПК України передбачено, що сторона обвинувачення та захисту здійснює збирання доказів шляхом проведення слідчих (розшукових) дій та негласних слідчих (розшукових) дій, витребування та отримання від органів державної влади тощо речей, документів, відомостей тощо. Дані дії фактично здійснюються у формі надання відповідного запиту. На даний запит, суб'єкти виконання запиту, іноді не відповідають, надають інформацію із затягуванням часу. При цьому, зазначають про відсутність порядку надання такого запиту. У зв'язку з цим, в зазначеній статті повинно бути зазначено про те, що *рішення про витребування, отримання від органів державної влади, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ та організацій, службових та фізичних осіб речей, документів, відомостей, висновків експертів, висновків ревізій та актів перевірок проведення інших процесуальних дій, передбачених цим Кодексом, приймається у формі постанови, яка повинна бути виконана не пізніше десяти днів. У разі об'єктивної неможливості надання інформації у цей строк інший строк може бути встановлений за погодженням із слідчим, дізнавачем, прокурором.* Саме цією запропонованою нормою урегульовується можливість надання запиту під час збирання доказів.

О. В. Баганець вважає, що єдиним правильним шляхом системного реформування органів досудового слідства України є утворення нового позавідомчого слідчого органу шляхом об'єднання слідчих підрозділів органів прокуратури (наразі формально позбавлені слідчої функції, проте ДБР і досі не працює), МВС (сьогодні – поліції), СБУ та податкової міліції, наприклад у слідчий комітет. Таким чином, на думку автора, по-перше, буде вирішене питання відомчої незалежності слідчих від наглядового прокурора, штучного нарощування статистичних показників у всіх формах реалізації правоохоронної діяльності та, по-друге – збережений інтелектуальний потенціал працівників слідчих підрозділів з урахуванням їх спеціалізації [12]. Водночас, як зазначає Є. Крапивін, без реформи прокуратури складно говорити про процесуальну незалежність слідчого, а без реформи судової системи – про судовий контроль за дотриманням прав і свобод людини в кримінальному провадженні [13].

Д. М. Тичина та І. В. Посудевський зауважують, що на прикладі вже діючих у пострадянських, європейських країнах та США (Слідчий комітет, Федеральне Бюро Розслідувань), так і новостворених в Україні (ДБР, НАБУ) – необхідне створення «Національного бюро



поліцейських розслідувань». Новий підрозділ в системі органів поліції із принципово новою моделлю управління. Який з однієї сторони є силою поліції (є її системною ланкою по горизонталі), а з іншої, має власну вертикаль управління, до якої не входять керівники територіальних органів поліції чи їх заступники. Розслідування кримінальних правопорушень віднесених до підслідності Національної поліції України стає виключна прерогатива детективів Національного бюро поліцейських розслідувань [14, с. 382].

О. І. Шевченко з цього приводу стверджує, що сьогодні є помилковим створення слідчих апаратів у всіх без винятку правоохоронних органах, оскільки це розпорошує слідчі апарати, суперечить змісту концепції судово-правової реформи, де міститься положення про необхідність створення єдиного незалежного, не підпорядкованого будь-яким відомствам органу, який має проводити досудове розслідування в провадженнях про вчинення всіх злочинів. На думку автора, створення нових відомчих слідчих апаратів зумовлює їхню залежність від інтересів відомств, у підпорядкуванні яких вони перебувають, ускладнює реалізацію принципу процесуальної незалежності слідчого і його підпорядкування тільки закону, – необхідно вивести слідчих в окрему структуру [2, с. 179].

Натомість інші науковці стверджують про протилежне. Зокрема, А. Г. Каткова наголошує, що існуюча в Україні система органів досудового розслідування як автономних, так і в складі інших державних органів, є оптимальною і не потребує докорінного реформування шляхом її знищення і створення єдиного позавідомчого органу. Разом із тим, на думку авторки, існування органів досудового розслідування у складі правоохоронних органів (Національної поліції, СБУ) повинно ґрунтуватись на інших засадах, адже механічне виділення слідчих структур призведе до розриву взаємодії з іншими підрозділами [15, с. 25].

На нашу думку, сьогодні, дійсно, необхідне запровадження абсолютно нової концепції роботи органів досудового розслідування. Щодо необхідності подальшого вдосконалення кримінального процесуального, то також зазначимо, і про занадто формалізований процес обрання запобіжних заходів, які не пов'язані з істотним обмеженням прав, свобод і законних інтересів підозрюваного, у першу чергу, це стосується особистого зобов'язання та особистої поруки. Для обрання відповідних заходів до підозрюваного слідчому необхідно підготувати клопотання, яке погодити з прокурором та подати до суду. Копія клопотання та інші матеріали надаються підозрюваному. У подальшому рішення про застосування запобіжного заходу приймає слідчий суддя за результатами судового засідання.

З урахуванням потреби у значному скороченні зазначеної процедури, на наш погляд, слушною є ідея закріплення в КПК України повноважень прокурора, слідчого чи дізнавача, за погодженням із прокурором, приймати процесуальні рішення про застосування запобіжних заходів у вигляді особистого зобов'язання та особистої поруки. Запровадження зазначених змін обумовлює необхідність внесення змін до статті 40 КПК України, а саме в частині уповноваження слідчого доручати проведення СРД, НСРД чи інших процесуальних дій відповідним оперативним підрозділам; ініціювати перед прокурором питання про звільнення від кримінальної відповідальності, складати обвинувальний акт, клопотання про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру та подавати їх прокурору на затвердження; приймати процесуальні рішення у випадках, передбачених цим Кодексом, у тому числі застосовувати за погодженням із прокурором заходи забезпечення кримінального провадження у випадках, визначених КПК України, а також закриття кримінального провадження за наявності підстав, передбачених ст. 284 КПК України.

Щодо пропозиції стосовно доручення на здійснення процесуальних дій у кримінальному провадженні, то додатково, зауважимо, що відповідно до ст. 41 КПК України оперативні підрозділи проводять СРД та НСРД в кримінальному провадженні за письмовим дорученням слідчого. Виходячи з такого буквального тлумачення наведеної вище норми, можемо зробити висновок, що оперативні підрозділи мають право виконувати лише доручення слідчого на проведення: 1) СРД; 2) НСРД. Тобто, наприклад, тимчасовий доступ до речей і документів не відноситься до їх числа й відповідні дії не варто ототожнювати між собою, оскільки тимчасовому доступу до речей і документів не характерні ті сутнісні ознаки,



які властиві СРД. Спільним між ними є лише те, що всі вони є процесуальними діями, що здійснюються в межах кримінального провадження, і які проводяться лише на підставі ухвали слідчого судді, а також те, що вони є засобами отримання доказів у кримінальному провадженні [16].

З цього приводу, досить обґрунтовною є позиція Ю. М. Черноус стосовно того, що процесуальні дії співвідносяться зі слідчими діями як ціле й частина. Процесуальні дії охоплюють усі передбачені кримінально-процесуальним законодавством заходи, проте відрізняються від слідчих за метою, колом уповноважених суб'єктів і порядком провадження, отримуваними результатами тощо [17, с. 49]. Під час розслідування кримінального правопорушення слідчий здійснює: 1) процесуальні дії – усі передбачені кримінально-процесуальним законодавством заходи; 2) слідчі дії, спрямовані на реалізацію функцій збирання, дослідження, оцінювання й використання доказів; 3) розшукові заходи; 4) організаційні заходи, спрямовані на забезпечення проведення процесуальних, слідчих і розшукових дій [17, с. 7–8].

Результати проведеного аналізу матеріалів судово-слідчої практики свідчать про те, що виконання оперативними підрозділами доручень слідчого на проведення тимчасового доступу до речей і документів стає підставою для заявлення захисниками клопотань під час підготовчого судового провадження чи судового розгляду про визнання результатів відповідної процесуальної дії недопустимими доказами у кримінальному провадженні. Така ситуація досить негативно позначається на ефективності реалізації кримінальних процесуальних гарантій сторони обвинувачення як суб'єкта доказування у досудовому розслідуванні [16].

Для того, щоб визначити сутність поняття власне оптимізації показників оцінки службової діяльності слідчих органів, варто з'ясувати сутність і таких базових категорій, як оцінка, показник, оцінка службової діяльності. Так, оцінка – це думка, міркування про якість, характер, значення тощо когось, чого-небудь; оцінювання – складання уявлення, формування висновку; визначення якості, цінності, достоїнств, суті, характеру, значення, ролі [18, с. 828]. Оцінювання діяльності є водночас планомірною діяльністю керівників та фахівців із управління кадрами (персоналом), націленою на контроль якості функціонування органу (організації) і його персоналу з метою отримання очікуваних результатів [19, с. 8], і важливою процедурою HR-менеджменту (управління), яка через встановлення та використання однакових критеріїв та підходів має суттєвий потенціал для впливу на ефективність, прозорість, справедливість, умови праці [20].

У свою чергу, показник – це свідчення, доказ, ознака чого-небудь; наочні дані про результати якоїсь роботи, якогось процесу; дані про досягнення в чому-небудь [19, с. 10]. З іншої точки зору, показники оцінки є ознаками, сторонами, проявами управління, аналізуючи які можна визначити рівень і якість управління, його відповідність потребам та інтересам суспільства [21, с. 154].

Виходячи з вищевказаного, показник оцінки в контексті дослідження доцільно трактувати як дані про результати службової діяльності. Відхід від застарілої системи показників та звітності апріорі є шляхом до прийняття своєчасних, обґрунтованих та законних процесуальних рішень слідчого, проблеми з реалізації яких будуть зведені до мінімуму.

Висновки. Підсумовуючи вищевикладене, зазначимо, що сьогодні важливе місце посідає створення професіоналів, а для цього, передусім необхідне: покращення підготовки фахівців для слідчої роботи шляхом професійного відбору та вдосконалення всієї системи навчання у закладах вищої освіти, підвищення кваліфікації самими слідчими; поліпшення самої роботи слідчого, підвищення рівня вимог до якості слідчої роботи, спадкоємність в роботі, нетерпимість до порушення законності та проявів безпринципності, неухильне виявлення та обговорення всіх порушень, що допускаються.

Одним із важливих аспектів удосконалення процесуального статусу слідчих, та в цілому органів досудового розслідування, є оптимізація їх системи для підвищення ефективності реалізації завдань кримінального провадження. З урахуванням зарубіжного досвіду (на прикладі вже діючих у європейських країнах та США, зокрема, Федеральне Бюро



Розслідувань) запропоновано створення «Національного бюро розслідувань» в рамках Комплексного стратегічного плану реформування органів правопорядку як частини сектору безпеки і оборони України (2023 р.). Нова організаційно-функціональна установа, об'єднає усі органи досудового розслідування визначені КПК України із принциповою моделлю зовнішнього та внутрішнього управління (на прикладі вже діючої в НАБУ).

Основою реалізації такого концептуального підходу є прийняття Закону України «Про правовий статус слідчих та органи досудового розслідування», в якому запропоновано встановити єдине тлумачення та вичерпний перелік органів досудового розслідування, їх компетенції, а також регламентувати кримінальний процесуальний статус слідчих й державні гарантії щодо їх професійної діяльності.

Список використаних джерел:

1. Корчева Т. В. Щодо питання забезпечення права на захист особи у кримінальному провадженні за новим кримінальним процесуальним кодексом України. *Теорія та практика правознавства* : електрон. наук. фах. вид. Нац. ун-ту «Юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого». Харків, 2013. Вип. 1. URL: http://nauka.jur-academy.kharkov.ua/download/el_zbirnik/1.2013/Korcheva.pdf
2. Шевченко О. І. Адміністративно-правовий статус слідчого в Україні : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07. Київ, 2018. 216 с.
3. Тертишник В. М. Науково-практичний коментар до Кримінально-процесуального кодексу України. К. : А.С.К., 2002. 1056 с.
4. Добровольський С. В. Гарантії забезпечення статусу слідчого та проблеми їх реалізації. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2013. № 4. С. 363–374.
5. Романюк Б. Прокурорський нагляд, «судовий» та відомчий контроль за діяльністю слідчого. *Прокуратура. Людина. Держава*. 2004. № 6. С. 51–59.
6. Павловський В. В. відомчий процесуальний контроль та прокурорський нагляд за дотриманням загальних положень досудового розслідування. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. Випуск 2. Том 3. 2015. С. 100-104.
7. Мірковець Д. М. Процесуальні повноваження начальника слідчого відділу з надання вказівок у кримінальних справах: проблеми та шляхи їх розв'язання. *Наук. вісник Нац. акад. внутр. справ*. 2011. № 5 (78). С. 189–199.
8. Пашковський В. В., Кучинська О. П. Прокурорський нагляд у формі процесуального керівництва за органами, які здійснюють оперативно-розшукову діяльність. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*, Випуск 30. Том 2. 2015. С. 143–146
9. Кіпер О. О. Процесуальна самостійність слідчого як гарантія всебічного, повного й неупередженого розслідування у кримінальному провадженні : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09. Одеса, 2017. 228 с.
10. Конфлікт ГПУ-НАБУ боротьбу з корупцією залишимо на завтра. Укрінформ. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-politics/2355233-konflikt-gpunabuborotbu-z-korupcieu-zalisimo-na>
11. Басиста І. В. Правові основи прийняття і виконання рішень слідчого на стадії досудового розслідування : автореф. дис. ... докт. юрид. наук : 12.00.09. Запоріжжя. 2014. 40 с.
12. Баганець О. Переваги та недоліки нового КПК. Пропозиції щодо внесення змін та доповнень до проекту нового Кримінального процесуального кодексу України. URL: http://yurincom.com/ua/legal_practice/services/kryminalne_pravo/perevagy_ta_nedoliky_novogo_kpk_propozytzii_shchodo_vnesennia_zmin_ta_dopovnen_do_proektu_novogo_kryminalnogo_protseualnogo_kodeksu_ukrainy-publication
13. Крапивін Є. Реформа кримінального блоку поліції: проблеми і перспективи. *Дзеркало тижня*. 2017. № 26. URL: https://dt.ua/inter_nal/reforma-kriminalnogo-bloku-policiyiiproblemi-i-perspektivi-247837_.html



14. Тичина Д. М., Посудевський І. В. Запобігання зловживанню впливом під час досудового розслідування корупційних кримінальних правопорушень. *Реалізація державної антикорупційної політики в міжнародному вимірі* : матеріали VI Міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 9–10 груд. 2021 р.). Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2021. С. 380–382.
15. Каткова А. Г. Правові та організаційні аспекти управління слідчими підрозділами органів внутрішніх справ України : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07. Харків, 2003. 260 с.
16. Іскендеров Е. Ф. Тимчасовий доступ до речей і документів як засіб отримання доказів стороною обвинувачення у досудовому розслідуванні: окремі проблемні питання реалізації кримінальних процесуальних гарантій. *Вісник кримінального судочинства*. 2017. № 4. URL: https://vkslaw.knu.ua/images/verstka/4_2017_Iskenderov.pdf
17. Чорноус Ю. М. Слідчі дії: поняття, сутність, напрями розвитку та удосконалення: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09. Київ, 2005. 245 с.
18. Великий тлумачний словник сучасної української мови / уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. К.; Ірпінь: ВТФ «Перун», 2009. 1736 с.
19. Сучасна технологія оцінювання персоналу та кадрового потенціалу організації і її соціально-психологічний аспект : наук. розробка / В. М. Мартиненко, Ю. Д. Древаль, Ю. В. Конотопцева та ін. Київ: НАДУ, 2013. 52 с.
20. Рекомендації щодо вдосконалення процедури оцінювання результатів службової діяльності державних службовців : проект. Реформа управління персоналом на державній службі в Україні. URL: <http://www.ucs-hrm.org.ua/ocinyuvannya-diyalnosti-derzhsluzhbovciv/view-category.html>
21. Державне управління : навч. посіб. / А. Ф. Мельник, О. Ю. Оболенський, А. Ю. Васіна, Л. Ю. Гордієнко ; за ред. А. Ф. Мельник. Київ: Знання-Прес, 2003. 343 с.

